

Norske Lyttere!

3/8 41.

STATSMINISTEREN
Arkiv

Hans Majestet Kong Haakon VII fyller idag 69 år.

Jeg vet at han idag har mottatt masser av hilsener, og samtidig strømmer det inn til ham varme, takknemlige tanker fra tusener av norske kvinner og menn både i og utenfor Norge.

69 år er ikke noe fullt tall, og det er egentlig ikke av de merkepeler som en stanser opp ved, og ser tilbake på ~~et~~ ^{det} arbeid som er utført og alle de ting som er hendt i et langt livsløp. Jeg tenker heller ikke å gjøre det. Det kan vi gjemme til Kongens neste fødselsdag.

Men allikevel. Minnene kan en ikke fri seg fra.

Jeg har møtt Kong Haakon både da jeg var Stortingets president, og i egenskap av Statsminister. Jeg har møtt ham i hundrer av statsråd og i utallige personlige konferanser. Jeg kan selvfølgelig ikke huske alle detaljer, men enkelte trekk har brent seg inn i min erindring, og skapt hos meg ikke bare aktelse og beundring, men også hengivenhet - Men, som sagt, dette skal jeg snakke om en annen gang. Denne gang vil jeg gjenkalle i erindringen noen små trekk fra tiden straks etter 9 april ifjor.

Vi forlot Oslo tidlig om morgenen den 9 april, og fra da og inntil vi kom til Nord-Norge var Regjeringen, eller iallfall noen av Regjeringen, daglig sammen med Kongen. Konge og Regjering flyktet, sier quislingene. Ja, det skulle bare ha manglet at de og tyskerne skulle ha fått tak i Norges Konge og landets lovlige Regjering. Det eneste jeg angrer på er at vi ikke tok med oss enkelte av forræderne, f.eks. Quisling.

Det var ikke alle netter Kongen og de som fulgte ham hadde en seng å ligge i. Og om vi hadde det, så var det ikke alltid gode senger. Men jeg tror nok, at hadde vi hatt med oss Quisling, så ville han ikke ha fått den beste av de disponible sengeplasser.

Jeg husker 10 april og bombardementet på Nybergsund. Nå ja, husker - det er vel rettere å si, at det glemmer jeg aldri. Vi var forsvarsløse. Vi eiet ikke våpen, og så kom de tyske bombefly susende og drønnende inn over det lille stedet. Bombene eksploderte, og maskingeværene sprøytet kulene ut over husene og inn i skogen bak husene. En bombe eksploderte inne i skogen, ikke langt fra der hvor Kongen hadde søkt skjul. Trærne ble blåst over ende, og jordspruten stod himmelhøyt. "Nybrott", sa Kongen nokså tørt.

Da angrepet var over og vi gikk ned fra skogen, møtte vi et levende bevis for at Norge ikke ville bli så lett å underkue tross tyskernes barbari. Det var en liten gutt på 8 a 10 år. Han hadde en blodig bandasje rundt den ene hånd. Kongen syntes synd i ham og spurte medfølende: "Men hva er det med deg, gutten min, er du blitt såret?" - "Nei da, eg ha bare blitt bomba", svarte gutten og marsjerte videre.

Jeg husker et møte, en konferanse sent om kvelden den 10 april. Alle var temmelig opprevet etter dagens hendelser. Kanskje mine nerver var de som var mest i ulage. Men Kongens nerver var i full orden. Han hørte på diskusjonen, og rolig og klart sa han fra, at han kom ikke til å forlate landet så lenge det var det minste håp om at kampen kunne føres videre.

Og jeg husker Kong Haakon fra Østerdalen, fra

Gudbrandsdalen, fra Dovre, fra Romsdalen, og fra det brennende Molde. Og jeg vet hvor ondt det gjorde ham at vi var nødt til å oppgi Sør-Norge. Men tyngre dag har vel ikke vår Konge hatt enn den 7 juni 1940, og jeg tror heller ikke at noen norsk konge har holdt et sårere og tristere statsråd enn det Kong Haakon holdt på Bispegården i Tromsø fredag den 7 juni 1940, hvor det ble besluttet at Konge og Regjering skulle forlate landet for å forsøke å organisere kampen for Norges frihet og selvstendighet utenfor landets grenser.

Ingen av oss som da var til stede vil glemme den dag og den beslutning som da ble tatt. Fremtiden lå mørk foran oss. Kong Haakon var sterkt rørt, men samtidig var han levende overbevist om at beslutningen var riktig. Han avsluttet Statsrådet med en tale, hvor han gav et utsyn over Norges utvikling siden 1905, og han endte med å si, at han var forvissnet om at Norge igjen ville bli et fritt og selvstendig land, og at alle krefter da ville bli satt inn for å bygge opp igjen det som nå var brutt ned. Jeg tror ikke at det var et øye som var tørt ved avslutningen av dette Statsråd.

Og nå har Kong Haakon vært her i England i godt og vel et år, og dette er den andre årsmarkering han feirer her. Tiden er ennå ikke kommen til å fortelle noe om arbeidet her. Men så mye kan jeg vel si, at både Kongen og Kronprinsen har - begge to - gjort vårt land og kampen for dets befrielse uvurderlig tjeneste.

Jeg ønsker vår Konge til lykke med dagen idag. Men det varmeste ønske det er dog at Kongens 70 års dag neste år

kan bli feiret på Oslo slott. Går dette ønske i oppfyllelse, så vet jeg at hele det norske folk, - alle som kan komme til Oslo, - og de som ikke kan komme vil sende representanter, - vil stimle sammen om Slottet for å hylde Kongen og feire fedrelandets frigjøring.

Deres Majestet! Hele det norske folk sier idag til Dem:

Til lykke med dagen, og vel møtt i Oslo!
